

Mutatvány a Földrajzi Nevek Etimológiai Szótárából

1970-ben (Nyr. 94: 334–44) közzétettem a FNESz. tervezetét és ötven próbaszó-cikkét. Azóta megírtam mintegy 2600 szócikket, a teljes szótárnak jó harmadát. Ebből a 2600 elkészült szócikkből mutatok be ötvenet.

Ada 'Tisza melletti helység a Bácskában' [1702: Iványi: BácsBodr. 4: 3]. A szb.-hv. *Ada* átvétele. Ennek köznévi előzményéhez l. szb.-hv. *ada* '(folyóban vagy tóban levő) sziget; N. árterület; folyó menti föld' < oszm. *ada* 'sziget'. (Iványi: BácsBodr. 1: 2; Schütz: GeogrSkr. 80; Popović: GSKr. 491; Györffy: 1: 225 *Kisad* a.; Skok: EtRj. 1: 8.)

Ararát [1559: Szék: Krón. 5]. Az 'ókori Örményország' értelmű héb. *Arārāt*-ból. Etimológiailag azonos az asszír *Urartu*-val [magyar adatoként l. 1893: PallasLex. 2: 231 *Asszír* a.], amely egy rabszolgatartó államot jelölt a mai Örményország területén. Ararát hegyét az oszmánok *Ağradağ*-nak (tkp. 'szirtes, meredek hegy'), az örmények pedig *Masis*-nak (tkp. 'a nagy') hívják. (Egli² 48; Hübschmann: AarmOn. 278; Brockhaus¹⁶ 12: 21 *Urartu* a.; DizEncIt. 12: 538 *Urartu* a.; Sturmfels – Bischof³ 20; Śluszkiewicz: Onomastica 12: 354; Nikonov: KrTopSl. 30; Staszewski: SłowGeogr.³ 40; Jung: RIO. 23: 201.)

Balatonaliga [1907: Hnt. 64, de l. 1797: *Aliga* 'egy Balaton menti vendégfogadó': VeszprHtLex. 127 is]. Az *Aliga* csárdanévé, amely később átvonódott a környéken épült településre, talán a Biharpüspöki határából ismert *Aligáll csárda* [1834: MNy. 46: 183, de l. 1808: *Aligál*, *Alligáll* 'egy praedium': Lipszky: Rep. 1:6 is] tréfás nevével (vö. *Becsal*, *Kutyakaparó* stb.) tartozik össze úgy, hogy az esetragos *Aligá(ly)t*, *Aligá(ly)ba*-féle alakokból *Aliga* alapalakot következtettek ki. Kevésbé valószínű az a feltevés, hogy *Aliga* forrása a szb.-hv. *Alaga* 'Ali aga'.

Belgrád [1559: Szék: Krón. 168v]. A szb.-hv. R. *Bělggrad*-ból. L. még mai szb.-hv. *Beograd*. Tkp. jelentése 'fehér vár'. A név arra utalhat, hogy a belgrádi vár fehér kövekből épült, élesen különbözve a Száva túloldalán levő Zimony egykori földvárától. — A m. R. *Nándorfehérvár* [1388: Fejér: CD. 10/1: 415, de l. 1336: *Castrum Nandoralbense*: MNy. 13: 234 is] minden bizonnyal 'Bolgárfehérvár' értelmű. A *nándor* népnévben a dunai bolgárok *onoyundur* nevének egyik változata rejtőzhet. Ez utóbbi az *onoyur* (l. *Hungária* a.) képzett alakja. — Az ókorban a mai Belgrád helyén a latinul *Singidunum*-nak hívott helység állott. *Singidunum* kelta eredetű, s 'kör alakú vár'-nak értelmezhető. (Egli² 97; Melich: MNy. 3: 170, 5: 165, 367, *Száz*. 50: 160; Eckhart: MNy. 5: 311; Šišić: *Száz*. 49: 615; Baróti: MNy. 13: 233; Pais: MAn. 107; Németh: HonfKial. 59; Kniezsa: RS. 11: 7; Györffy: MEIHonf. 7, 52, 210, MÁllEr. 64, 131, SomLevÉvk. 1: 18; Frančić: SiSS. 1: 106; Pavlović: NNK. 8: 375, OJ. 1: 41; Staszewski: SłowGeogr.³ 61; Losique: Onoma 14: 109; Skok: EtRj. 1: 152.) — Vö. **Székesfehérvár**.

Bizánc l. *Istanbul* a.

Bukarest [1655: MonOkm. 24: 495]. Forrása a rom. *București*. Vokalizmusára a ném. *Bukarest* volt hatással. Az 1459 óta adatolható rom. *București* tkp. jelentése 'Bucur nemzetsége, Bucurék'. A *Bucur* szn.-hez vö. albán *búkur* 'szép, gyönyörű'. (Egli² 152; Jordan: TopRom. 164; Constantinescu: DOR. 219; Staszewski: SłowGeogr.³ 81; DieřTur. 77.)

Caricin l. *Volgográd* a.

Dorpat l. *Tartu* a.

Egyiptom [1416 u./1466: MünchK. 171. Az e. lat. *Egyptus* tárgyesetéből: *Egyptum*-ból hazai latin kiejtéssel. A lat. *Aegyptus* < gör. *Αἴγυπτος* Memphis városnak az új birodalom korában (i. e. 16–11. sz.) használatos egyiptomi nevére — *h.t-k²-pth* (tkp. 'Ptah [isten] szellemének háza') — megy vissza. — Egyiptomot arabul *Miṣr*-nek hívják. Ebből származik a m. R. *mizer* 'egyiptomi'. — A *kopt* [1816: Hübner: Lex. 1: 36 *Aegyptus* a.] népnév az 'egyiptomiak' jelentésű gör. *Αἰγύπτιοι*-ból keletkezett. (Egli² 10; EtSz. 1: 1499; Partridge: Or. 177; IntDictBible. 2: 39; Staszewski: SlowGeogr.³ 127; Šmilauer: ZMK. 11: 107; TESz. 2: 937 *mizer* a.)

Európa [1559: Szék: Krón. 20v]. A lat. *Europa* < gör. *Εὐρώπη* átvétele. A görög név előbb a 'felsziget'-tel és a 'sziget'-tel szembeállított 'szárazföld'-et jelölte, majd — ellentétben Kisázsiaiával és Líbiával — a ma is így hívott földrészt. Etimológiája nincs tisztázva. Egy feltevés szerint sémi eredetű, s tkp. értelme 'napnyugati föld'; vö. akkád *erēb šamšī* 'napnyugta', héb. 'érebh 'napnyugta, est'. (Egli² 300; EtSz. 2: 99; Deroy: RIO. 11: 1; Frisk: GrEtWb. 1: 593; Stewart: Names 9: 79; Nikonov: KrTopSl. 133; Klein: EtDict-Engl. 1: 550; Staszewski: SlowGeogr.³ 134; Georgacas: Names 17: 45.)

Fok l. *Siófok* a.

Galya-tető [1900: Thirring: BpKörny. 369, de l. 1275: ad montem *Gala*: ÁÜO. 12: 157 is]. A 'hegynek legfelső, viszonylag lapos része' jelentésű *tető*-vel megtoldott *Galya* valószínűleg egy szlk. R. **Gol'a* hn. (< *szlk. R. **gol'a* 'fátlan, füves hegy, havasi legelő', l. mai szlk. *hol'a* 'ua.') átvétele. A Galya-tetőn száz holdnyi rét terül el, s alig van rajta fa. — Nem meggyőző az a feltevés, amely szerint a szlk. R. **gol'a* köznévként honosodott meg a magyarban, s *Galya*(-tető) magyar névadás eredménye. A köznévi m. *galya* 'hegyi tisztás; erdőtelen, kopár hegy' (Erdey—Hubay—Vigyázó: Bükk 44) nincs megbízhatóan igazolva. (EtSz. 2: 940 2. *Galya* a.; Stanislav: SlovJuh. 2: 181.)

Gangesz [1604: MA. *Gangéticus* a.]. A lat. *Ganges* < gör. *Γάγγης* átvétele. Ez utóbbi a minden bizonnyal preindoeurópai ősiségű ói. *Gāṅgā*-ból származik. Végső soron talán a *Mekong* folyónév *-kong* elemével, esetleg a szantali *gāḍa* 'folyó' köznévvvel tartozik össze. (Egli² 341 *Ganga* a.; Słuszkiewicz: Onomastica 3: 205; Mayrhofer: EtWbAltind. 1: 313 *Gāṅgā* a.)

Hámori-tó [1897: a *hámori tó*: PallasLex. 15: 886 *Taj* a.]. A tavat Fassola Frigyes (18. sz. vége — 19. sz. eleje), a környékbeli vasolvasztó és vasverő üzemek igazgatója hozta létre 1810—1813 között úgy, hogy Hámor fölött egy völgyzáró gáttal mesterségesen felduzzasztatta a Garadna vizét. — A korábban használt *Taj*(-tó) [1884: *Taj*: MagyLex. 15: 268] névben a szlk. N. *tajch* 'gáttal felduzzasztott víz; gát; (kis) tó, halastó' < ném. *Teich* '(kis) tó' rejlik. (Erdey—Vigyázó: Lillafüred 3, 6; Bükk útikalauz 39.)

Házsongárd 'temetőjéről híres városrész Kőlozsvárt' [1503: *Hasongarth*: Szabó T. A.: Váltan. 1: 397]. Német eredetűnek látszik, de a részletek vitatottak. Talán egy ném. **Haselgarten* 'mogyorókert' vagy **Hasengarten* 'nyúlkert' erdélyi szász változatából származik. A szavégek megfelelőiséhez vö. TESz. 1: 339 *bongor* a. (Lumtzer—Melich: DOLw. 132; Szabó T. A.: Váltan. 1: 397.)

Hiroshima [1895: PallasLex. 9: 239]. Japán eredetű, s tkp. jelentése 'széles sziget'. Vö. japán *hiro*i 'széles' és *shima* 'sziget'. (Staszewski: SlowGeogr.³ 171; Nelson: JapEngl-Dict. 362, 97.)

Hódmezővásárhely [1601: VásTan. 99, de l. 1231: *Houd*: Györffy 1: 858, 1266: *Wisarahel*: Györffy 1: 859, 1385: *Hodwasarhel*: Györffy 1: 859 is]. A 14. sz.-ban kialakult Hódvásárhely két Árpád-kori falunak, Hódnak és Vásárhelynek az összeolvadásából keletkezett. A *Hód* hn. a legvalószínűbb feltevés szerint a *hód* állatnévvel azonos. A vidék egykori tavai közül a *Hód-tava* [1282: circa lacum *Hood* (= Hód-tava körül):

Győrffy 1: 858] volt a legnevezetesebb. Erre emlékeztet a *Hód-tava* határrész a várostól délnyugatra, továbbá a *Hód-tavi-csatorna*. A *Vásárhely* hn. arra utal, hogy a településnek vásártartási joga volt. A *Hódvásárhely*-be később betoldott *mező* névelem a helység mezővárosi jellegét domborította ki. (Pesty: MoHn. 133; Csokán: Nyr. 32: 510; ÚjMagyLex. 3: 292; Győrffy 1: 858; TESz. 2: 127 *hód* a.; Sziget: VásTan. 92.) — Vö. **Kézdivásárhely, Kisvásárhely, Marosvásárhely, Somlyóvásárhely.**

Hollywood [1927: RévaiLex. 20: 387]. Az 1886 óta adatolt ang. *Hollywood* átvétele. Ha a nevet a helyi természeti viszonyok alapján alkották meg, akkor tkp. olyan cserjést, erdőt (*wood*) jelöl, amelyben a Photinia arbutifolia (*California holly*) tenyészik. Lehet azonban, hogy Arkansas, Georgia, Maryland és Észak-Carolina *Hollywood* (tkp. 'magyal-erdő') helynevének valamelyikét „telepítették át” Californiába. (Gudde: California 151; Stewart³ 350; AmpIN. 208.)

Hungária [1757: Bertalanffi: Vil. 691]. A k. lat. *Hungaria* átvétele. E névalak francia- és olaszországi írók műveiben már a 10. és 11. sz.-ban megtalálható, de eredeti magyarországi oklevélben először csak 1137-ben fordul elő (PRT. 1: 90, 596). Etimológiailag összetartozik a ném. *Ungarn*, fr. *Hongrie*, le. *Węgry* (> or. *Βένερια*) stb. országnévvel. Tövében a török *onoyur* (tkp. 'tíz törzs') népnév rejlik, az tehát, amelyből a m. *ugor* is származik. (Melich: MNY. 1: 68, 8: 192; Hóman: MNY. 14: 65; Jakubovich: MNY. 19: 81; Eckhardt: MNY. 25: 9; Németh: HonfKial. 113, 178; Győrffy: MEIHonf. 6; Pais: MNY. 66: 292; Lytkin—Guljajev: EtSIKomi. 112; Lytkin: Etim. 1968. 197.) — Vö. **Belgrád.**

Istanbul [1816: Hübner: Lex. 1: 648 *Constantinápoly* a., de l. 1757: *Stampol*: Bertalanffi: Vil. 809 is]. Az oszm. *Istanbul*-ból. A városnév legkorábbi ismert változata *Istan Bulin*, amely egy 10. sz.-i arab írónál bukkan fel. Forrása a gör. N. *στην Πόλιν* (< *εις την Πόλιν*) előjárás szókapcsolat. Ennek 'a Városban' vagy 'a Városba' a jelentése. — A m. *Konstantinápoly* [1519 k.: *konstancinapoliba* gr.: DebrK. 159] latin eredetű; vö. lat. *Constantinopolis* < gör. *Κωνσταντινούπολις* (tkp. 'Konstantin városa'). A görög név Nagy Konstantin római császárra (ur. 306–337) emlékeztet, aki a múltú görög városba tette át székhelyét, jelezve azt, hogy a római világbirodalom súlypontja átbillent a keleti, görögök lakta területekre. A birodalom új fővárosát 330. május 11-én avatták fel. — A m. *Bizánc* [1831: Horvát E.: Árpád 468: NSz., de l. 1559: *Bizanciomot* gr.: Szék: Krón. 10 is] a ném. *Byzanz*, illetőleg a lat. *Byzantium* (< gör. *Βυζάντιον*) átvétele. Ez utóbbi egy trák szn. elgörögösített *Βύζας*, *-αριος* alakjából képződött. A trák szn.-ben talán az ie. **bhūgo-s* 'bak' rejlik. (Egli² 504 *Konstantinopol* a., 874 *Stambul* a.; Pokorny: IndEtWb. 1: 174; Georgiev: BÉtOn. 100; Moravesik: AntTan. 13: 227, BevBiz. 7; Nikonov: KrTopSl. 393 *Стамбѣл* a.; Staszewski: SłowGeogr.³ 402 *Stambul* a.)

Jurjev l. Tartu a.

Kairó [1757: Bertalanffi: Vil. 952]. Vö. ang. *Cairo*, ném. *Kairo*, ol. *Càiro* stb. Forrása az arab *al-Qāhira*. A várost a Mars bolygóról nevezték el; vö. arab *al-Qāhir* 'a Mars' (tkp. 'a győztes'). A nevet az magyarázza, hogy a 969-ben Dzsauhar fátimida hadvezértől alapított katonai tábort, amely a későbbi városnak magja lett, abban az órában kezdték el építeni, amelyet — az asztrológusok szerint — a Mars uralt. (Egli² 466; Becker: EnzIsl.¹ 1: 856 *Cairo* a.; Staszewski: SłowGeogr.³ 204; Brockhaus¹⁷ 9: 608.)

Kánaán [1416 u./1450 k.: BécsiK. 197]. A lat. *Chanaan* < gör. *Χαναάν* < héb. *Kenáan* átvétele. A kanaanita eredetű név tkp. 'bíborország'-ot jelent. Kánaán volt a bíborfestéssel való gyapjúfestés és a bíborkereskedelem hazája. (Egli² 471; IntDictBible. 1: 494 *Canaanites* a.; Klein: EtDictEngl. 1: 229; Johanna Schmidt: NNK. 10/1: 470; Brockhaus¹⁷ 9: 681.) — Vö. **Fónícia, Kanári-szigetek.**

Karjala [1859: Fábíán: Finn nyelvtan 15, de l. 1788: *Karjel*: Ványi 264 és 1691 u.: *Careliát* gr.: MonÍrók. 8: 219 is]. A finn *Karjala*, illetőleg a ném. *Karelien*, k. lat. *Carelia*, or. R. *Kop̄̄na* stb. átvétele. A finnból terjedt el. Ott feltehetőleg a *karja* 'marha, jószág,

nyáj' származékeként keletkezett, s eredetileg olyan területre vonatkozott, amelyen sok jószágot lehetett legeltetni. (Egli² 476; Zsirai: FgrRok. 419; Vasmer: RussEtWb. 1: 624; SKES. 1: 162; Kettunen: NNK. 6/3: 461; Nissilä: Vir. 1962. 345; Sauvageot: RIO. 15: 127; Nikonov: KrTopSl. 178; Staszewski: SlowGeogr.³ 211.)

Kína [1757: *Chinának* gr.: Bertalanffi: Vil. 903; 1760: *Kínai* sz.: Molnár J.: Jel. Épül. 72: NSz., de l. 1734: *Sinából* gr.: Spangar—Pethő: Kronika 13: NSz. is]. A *ch* és *k* kezdetű változathoz l. ném. *China*, ol. *China*, a *s* kezdőbetűhöz l. port. *China* [ejtsd: *šina*]. Feltehető végső forrása az i. e. 246-tól 207-ig fennállott kínai *Ts'in* (tkp. talán 'férfi, ember') birodalom neve, amelyből az indek népnevet formáltak; vö. ói. *Cināh* [többes sz.] 'a kínaiak'. A *č* kezdetű ind nevet a portugálok *ç*: *š* hanghelyettesítéssel mint *China*-t vették át, az olaszok *pedig* a port. *ch*-t *k*-nak olvasták. Ezt a régi olaszos ejtést tükrözi a m. *Kína*. [Ma az olaszban *Cina*-nak hívják 'Kína-t.] (Egli² 194; Brockhaus¹⁶ 11: 669 *Ts'in* a.; DizEncIt. 3: 216; Mayrhofer: EtWbAltind. 1: 392; Słuszkiewicz: Onomastica 2: 359; Klein: EtDictEngl. 1: 277; Staszewski: SlowGeogr.³ 97.)

Kolbach l. *Tar-patak* a.

Konstantinápoly l. *Istanbul* a.

Latium [1604: MA. *Látius* a.]. A lat. *Latium* átvétele. Ennek etimológiája bizonytalan. Ha indoeurópai eredetű, akkor 'lapály, alföld' lehet a jelentése (vö. lat. *latus* 'széles'), és a szabínoktól lakott hegyvidékkel állhat szemben. (Egli² 527; Walde—Hofmann: LatEtWb.³ 1: 770; Pokorny: IndEtWb. 1: 1019; Staszewski: SlowGeogr.³ 240; TESz. 2: 728 *latin* a.)

Lillafüred [1893: PallasLex. 4: 38 *Bükk-hegység* a.]. Az üdülőtelep 1892-ben keletkezett az akkori földművelésügyi miniszternek, gróf Bethlen Andrásnak (1847—1898) kezdeményezésére. Nevét a miniszter feleségéről, báró Vay Lilláról kapta. A *-füred* utótaghoz l. *Tátrafüred* szócikkét. (Erdey—Vigyázó: Lillafüred 3.)

Linz [1559: Szék: Krón. 203v]. A ném. *Linz* átvétele. Forrása a lat. *Lentia*. Tövében valószínűleg a kelta *lenta* 'hársfa' fejlík. (Bach: DtNam. 2/2: 47; Kranzmayr: ÖstBund. 27; TESz. 2: 773 *linzer* a.)

Lípica 'ménéséről híres szlovéniai község a Karszt hegységben' [1882: MagyLex. 11: 466 *Lótenyésztés* a.]. A szln. *Lípica* átvétele. Ez a 'hárs' jelentésű szln. *lipa*-ból képződött. Az 1580-ban II. Károly főhercegtől, Stájerország, Karintia, Krajna és az Adriai-tenger melletti birtokok urától itt alapított ménésnek szép mozgású lófajtája a községről kapta nevét; vö.: m. *lipicai* [1882: MagyLex. 11: 466 *Lótenyésztés* a.]; ném. *Lipizzaner*; ol. *lipizzano*; szln. *lipicānc*, *lipičān*. (Umlauf: ÖU. 132; ÚjIdőkLex. 17: 4213; DizEncIt. 7: 44; MezőgLex. 2: 43; Bezlej: PUOK. 4: 14.)

Louvre 'az egykori királyi palota Párizsban' [1757: *Lewvre* (o: *Louvre*): Bertalanffi: Vil. 283]. A fr. *Louvre* átvétele. Legkorábbi ismert névváltozata a 12. sz.-ból való *Louvre*. Etimológiája bizonytalan. Egy feltevés szerint a lat. *ruber*, *rubra*, *rubrum* 'piros, vörös' nőnemű *rubra* alakjából keletkezett, és a vöröses agyagtalajjal kapcsolatos. Azt, hogy arrafelé valamikor agyagbánya lehetett, a királyi palota kertjének, a Tuilériának fr. *Tuileries* [többes sz.] neve bizonyítja; vö. fr. *tuilerie* 'tetőcserepgyár, cserépegető' <: fr. *tuile* 'tetőcserep' < lat. *tegula* 'ua.'. (Dauzat—Rostaing 415; Wolf: RIO. 21: 223).

Magas-Tátra [1880: Hátsek: MegyTérk. *Liptó megye* térképén, de l. 1725—64/1892: *Tátra*: Amadé 291: NSz. és 1748: *Tatra*: MNy. 9: 83 is]. Arra utal, hogy a *Tátra*-nakhívott két hegységcsoport közül ez a magasabb. Vö. ném. *Hohe Tatra*, szlk. *Vysoké Tatry* [többes sz.]. A m. *Tátra* a h. lat. *Tatra* [1718: MNy. 10: 75] < szlk. *Tatry* [többes sz.] átvétele. A kelet-szlovák nyelvjárásból származó szlk. *Tatry*, valamint a le. *Tatry* (< R. **Tartry*) minden bizonnyal ősi ie., közelebről talán trák név, amelynek etimológiai rokonságába tartozhatnak a következők: szb.-hv. *Trtra* '689 m magas hegy Hercegovinában Mostartól délnyugatra', gör. *Táτραρος* 'az alvilág mint a kárhozat helye'. — A *Tátrát* az ómagyar-

ban *Turtur*-nak hívták; l. 1150 k./13–14. sz.: „per montes *turtur*” (An. 18.). Ennek előzménye egy szlk. R. **Trtry* [többsz.] lehetett. (Melich: MNy. 8: 337, HonfMg. 329, 330, 373, 379, NytudÉrt. 41. sz. 29; Szemkő: MNy. 9: 82; Asbóth: Nytud. 4: 198; M. J.: MNy. 9: 287; Putnok: MNy. 10: 75; Vasmer: RussEtWb. 3: 82 *Турпу* a.; Milewski: Onomastica 12: 318; Polák: OP. 1. sz. 65; Frisk: GrEtWb. 2: 858. — Vö. **Alacsony-Tátra**.

Moldova 'tartomány Románia északkeleti részén' [1416 u./1466: MünchK. 215]. A rom. *Moldova* átvétele. Ez a Szeret jobb oldali mellékfolyójáról, a *Moldova*-ról kapta a nevét. A folyónév a rom. *molid* 'lucfenyő' szláv *-ov(a)* képzős származéka, s nyilván arra utal, hogy a folyó forrásvidékén vagy folyása mentén lucfenyőerdő volt. (Egli² 614 *Moldau* a.; Vasmer: RussEtWb. 2: 149 *Молдасия* a.; Jordan: TopRom. 478; Nikonov: KrTopSl. 272 *Молдавская ССР* a.; Staszewski: SlowGeogr.³ 283 *Mołdawia* a.)

Moldva 'folyó Csehországban' [1620: *Molda*: Szepsi Csombor 269]. A ném. *Moldau* átvétele. Ez elhasonulással keletkezett a cseh *Vltava*-ból. Feltehető végső forrása egy germ. **Wiltahwō* (tkp. 'vad folyó'). Kevésbé meggyőző az a magyarázat, amely szerint a cseh N. *vltavá* (ti. *voda*) 'hullámozó, hullámos (ti. víz)' volna az előzménye. — A m. *Vltava* [l. 1816: Hübner: Lex. 3: 518 *Moldau* a] a csehből való. (Egli² 614 *Moldau* a.; Schwarz: ONGesch. 28; Profous 4: 585; Fischer: Bach-Eml. 359; Machek: EtSlČ.² 695 *vltat'* a)

Morva 'Dévénynél a Dunába ömlő folyó' [1150 k./13–14. sz.: *Moroua*: An. 35.]. A szlk. *Morava* átvétele. Ennek végső forrása egy ősi ie., közelebről talán illír *Marus*, amelyben a 'mocsár, mocsaras vízfolyás' jelentésű **mor-* tö rejlik. A germánok a *Marus* folyónevet a maguk *aha* 'víz' köznevével kapcsolták össze. Az így keletkezett germ. **Marah(w)a*-ból származik a ném. *March*, továbbá a cseh, szlk. *Morava* is. — A m. *morva* népnév végső soron a *Morva* folyónévre megy vissza. (Melich: MNy. 2: 100, HonfMg. 225; Schwarz: ONGesch. 10, NNK. 5/2: 287; Knieszsa: SztIstván-Eml. 2: 443; Krahe: UÁFl. 47; Urbańczyk: SISS. 3: 288; TESz. 2: 960.) — Vö. **Maros**.

Nándorfehérvár l. *Belgrád* a.

Ottawa 'Kanada fővárosa' [1883: MagyLex. 13: 273]. Az ang. *Ottawa* átvétele. A város 1854-ben kapta nevét arról a folyóról, amelynek partján fekszik. [A folyónév magyar adataként l. 1850: IsmT. 2: 73 *Canada* a.]. Az indián törzsnévből származó folyónév végső forrása a huron *andatahouats* (tkp. 'a [prém]kereskedők'). (Egli² 680; Sturmfels—Bischof³ 186; Nikonov: KrTopSl. 316; Rayburn: Names 15: 206.)

Pannónia [1559: Szék: Krón. 149v]. A lat. *Pannonia* átvétele. Ez — a legvalószínűbb feltevése szerint — illír eredetű, s az ie. **pen-* 'iszap, mocsár, víz; nedves' tövet rejti magában. A névadás alapja a ma *Kis-Balaton*-nak hívott mocsárvidék lehetett. (Melich: SzlJSz. 1/2: 201, NytudÉrt. 41. sz. 27; Kemenes Pál: MNy. 17: 222; Pais: MAn. 132; Kerényi: MNy. 28: 280; Höring: GNP. 45; Santarius: Onomastica 5: 370; Pokorny: IndEtWb. 1: 808; Staszewski: SlowGeogr.³ 330.)

Pétfürdő 'Várpalotához tartozó település' [1913: Hnt. 1044, de l. 1150 k./13–14. sz.: in campo *Peytu* (= Pejtű mezején): An. 48. is]. A *Pét* hn. pusztá személynévből alakult magyar névadással. Az alapul szolgált szn.-ben talán a török eredetű m. *bō*-nek '*vezér, törzsfő' jelentésű előzménye rejlik *-ti* (*-di*) kicsinyítő képzővel megtoldva. A *-fürdő* utótag a helység gyógyfürdőjére utal. — A *pétiső* 'egy fajta műtrágya' [1935: RévaiLex. 21: 596 *Mészammonsalétrom* a.] onnan kapta nevét, hogy az 1932-ben üzembe helyezett Péti Nitrogénművek állítja elő. (Melich: MNyTK. 15. sz. 12; Pais: MAn. 134, MNy. 24: 174, SRH. 1: 97; Galambos: MNyTK. 64. sz. 38; TESz. 1: 356 *bō* a.)

Rahó [1477: *Raho* Mezeu: Bélay: Már. 181]. A helység a Tiszába ömlő *Rahó* [1373: *Rahow*: Bélay: Már. 181] patak völgyében épült, s a patakról kapta nevét. A pataknév feltehető nyelvi forrása egy rom. **Rahov* < **Oreahov* < szláv **Orěchovъ* (ti. *potokъ*) 'Mogyorós-, Diós-patak'. Vö. rom. *Rahova* hn. Az ukr. *paxyśamu* 'számol' (< le. *rachować* 'ua.' < kfn. *rechen* 'ua.') igével való összekapcsolása téves, egy ki nem mutatható ukr.

**Pax* szn.-ből való magyarázata nem meggyőző. — A helységnév ukrán alakja *Páxié*. (Bélay: Már. 52, 54, 181; Jordan: TopRom. 84, 361; ZakarpObl. 476; Petrovici: StDialTop. 187, 193, 194, 302).

Róma [1519: JordK. 710]. Vö. ol. *Róma* < lat. *Rōma*. Végső forrása vitatott. A legelfogadhatóbbnak látszó feltevés szerint a Tiberis folyó ősi *Rūmōn* nevével, továbbá a hősmondai *Rōmulus* és *Remus* személynevekkel együtt egy etruszk **rūma* nemzetségnévre megy vissza. (Egli² 786; Walde — Hofmann: LatEtWb.³ 2: 441; DizEncIt. 10: 505; Olivieri: DizEtIt.² 601 *ruminare* a.; Staszewski: SlowGeogr.³ 366; Jung: RIO. 23: 189, 24: 33.)

Románd [1237—40: *Roman*: PRT. 1: 776]. A m. *Román* (< lat. *Romanus* szn. [tkp. 'római férfi']) szn.-ből keletkezett *-d* helynévképzővel. (Melich: SzJsz. 1/2: 203; Tamás-Tremel: Száz. 68: 218; [Mikešy:] VeszprHtLex. 340.)

Sankt Gallen [1757: Bertalanffi: Vil. Mutató]. A ném. *Sankt Gallen* átvétele. Az eredeti névalak *Sankt Gallen hūs* ('Szent Gálnak a háza') volt. A helységnév az ír nemzeti-ségű Szent Gálra (550 k.—641 v. 645) emlékeztet. A legenda szerint az itteni bencés kolostort Szent Gál alapította, de ezt a legrégebb történeti források nem valószínűsítik. (Egli² 340 *Gallen, St. a.*; Bach: DtNam. 2/1: 234, 2/2: 187; Wimmer³ 233 *Gallus a.*) — Vö. **Szentgál**.

Siófok [1780 u.: *Sio Fok*: MNY. 47: 265, de l. 1389—90: *Fok*: PRT. 10: 497 és 44 is]. A *Siófok* hn. két összetélteli tagja a Balatonból itt kiömlő vízfolyásnak régebbi és újabb nevével azonos. A *Fok* folyónév [1055: *fuk*: ÓMOlv. 20] a '(magas vízállású) folyóág vagy tó vizét elvezető ér, csatorna' jelentésű *fok*-ból keletkezett. A *Sió*-előtaghoz l. *Sió* szócikkét. (Strömpl: HidrK. 9: 118; EtSz. 2: 333 *fok a.*; Lukács: MNY. 47: 255; Bárczi: TihAl. 14; TESz. 1: 941 *fok a.*; Reuter: NytudÉrt. 70. sz. 104.) — Vö. **Foktó, Sió**.

Skansen szabadtéri falumúzeum Stockholmban [1924: RévaiLex. 16: 846]. A svéd *Skansen* átvétele. Ez a svéd *skans* 'sánc, (föld)erődítmény, (kis)erőd' végartikulussal ellátott *skansen* ('a sánc') alakjára megy vissza, s etimológiailag azonos a m. *sánc* német eredetijével. Az 1891-ben létesített falumúzeum helyén korábban erődítmény volt. — A stockholmi *Skansen* mintájára máshol épített szabadtéri néprajzi múzeumot ugyancsak *Skansen*-nek hívják. [Magyar adatoként l. 1931: Ethn. 48: 330]. (Vargha: Ethn. 48: 330; Hellquist: SvEtOb.³ 2: 926 *skans a.*)

Stockholm [1757: Bertalanffi: Vil. 633]. A svéd *Stockholm* átvétele. Az 1252 óta adatalható összetett név előtagja a svéd *stock* 'tuskó, tönk', utótagja pedig a *holme* 'kis sziget'. *Stockholm* tkp. értelme tehát 'a kivágott erdő szigete'. (Egli² 880; Hellquist: SvEtOb.³ 2: 1080; Langenfelt: NNK. 5/2: 237; Nikonov: KrTopSl. 395.) — Vö. **Durham**.

Szarvas [1461: Csánki I: 654, de l. 1284: *Zorvossholm*: Györffy I: 513 is]. A *Szarvas* hn. a korábbi *Szarvashalom* hn. előtagjából önállósult. Ez eredetileg egy olyan halmot jelölt, amelyen szarvasok jártak. A k. lat. *Cervinus Mons* 'Szarvas' [l. 1150 k./13—14. sz.: An. 50.] a m. R. *Szarvashalom* fordítása. (Pais: MA. 138, SRH. 1: 103.)

Szeged [1138/1329: *Cegedi* sz. szn.: ÓMOlv. 29]. Az 'ék, sarok, kiszögellés' jelentésű *szeg*-ből keletkezett *-d* helynévképzővel. A névadás indítéka az a nagy, derékszögszerű kanyar lehetett, amelyet a Tisza alkot a város közepénél, a régi települési mag táján. A Tisza—Maros szögére aligha gondolhatunk, mert a város nem e folyók összefolyásánál, hanem attól 3—4 km távolságra lejjebb fekszik. — A h. lat. *S(z)egedinum*, ném. *Szege-din*, szb.-hv. *Segèdin* a magyarból való. (Inczefi: NytudÉrt. 22. sz. 83; Györffy I: 900; Trubačev: IGN. 103; V. Š.: ZMK. 8: 287; Skok: EtRj. 1: 721.)

Szentgál [1319: AnjouOkm. 1: 526, de l. 1281: de villa *Sancti Galli* (= Szent Gál falvából): ÁŰO. 4: 231 is]. Az itteni templom védőszentjének nevéből keletkezett. (Melich: SzJsz. 1/2: 77, MNY. 10: 199; EtSz. 2: 816 *Gál a.*; [Mikešy:] VeszprHtLex. 359.) — Vö. **Sankt Gallen, Szentgálóskér**.

Sztálingrád l. *Volgográd a.*

Taj-tó l. *Hámori-tó a.*

Tar-patak 'vizeséseiről híres patak a Magas-Tátrában' [1888 e.: Lumtzer—Melich: DOLw. 44, de l. 1820: Kolbach: TudGyűjt. 2: 24 is]. A tévesen értelmezett szepesi szász Kolbach fordítása, illetőleg átvétele. A ném. Kolbach-ban a ném. *kalt* 'hideg' és *Bach* 'patak' rejlik, de Hunfalvy J. (1820—1888), aki Kolbach-ot magyarra fordította, az előtagot a ném. *kahl* 'kopasz, tar' mn.-vel azonosította. A földrajzi köznévként használt *tar-patak*-kal a régebbi térképszek olyan folyóvizeket szoktak jelölni, amelyeknek medre hóolvadáskor vagy záporok idején nagy víztömeget szállít, egyébként pedig részben vagy teljesen száraz. (L. Jelkules 94.)—Szlovákul Tar-patakat *Studený potok*-nak, azaz 'hideg patak'-nak hívják. (Kúnos: NyK. 17: 308; Lumtzer—Melich: DOLw. 44; Kronsteiner: ZMK. 13:

Tartu [1927: NapkeletLex. 2: 563, de l. 1880: *Tartolin* 'Tartu város': MagyLex. 6: 271 *Dorpat* a. is]. Az észtt *Tartu* átvétele. Legkorábbi ismert névváltozata a 13. sz. elejéről adatolt, latinosított *Tarbatum*. (A lettben a város neve ma is *Tērbata*, N. *Tārbata*.) Végső forrása az észtt **Tarpāto* (tkp. 'bőlényben gazdag hely', vö. m. *Belényes*). Alapszava, az észtt *tarvas* '(európai) bölény' a balti nyelvekből származik. A ném. *Dorpat* az észttől, a m. R. *Dorpat* [1816: Hübner: Lex. 2: 76; l. még 1757: *Torpatum*: Bertalanffi: Vil. 640] a németből való. — Oroszul Tartut korábban *Юрвец*-nek [magyar adataként l. 1880: MagyLex. 6: 271 *Dorpat* a.] hívták. *Юрвец*-et a tartui orosz erőd építtetőjének, Böles Jaroszláv (978—1054) kijeji nagyfejedelemnek keresztény nevéből, *Юпуи*-ből ('György') képezték. (Egli² 259 *Dorpat* a.; Vasmer: RussEtWb. 1: 334 *Дерпн* a., 3: 473 *Юрвец* a.; Kettunen: EO. 252; Frankel: LitEtWb. 2: 1067; Nikonov: KrTopSl. 409; Staszewski: SlowGeogr.³ 121; SKES. 4: 1240; Ariste levélbeli közlése.)

Üdine [1817: Hübner: Lex. 5: 254]. Az ol. *Üdine* átvétele. Legkorábbi ismert előfordulása a 983-ból való *Udene*. A középkori latinban a várost *Utinum*-nak hívták. A név prelatin ősiségű. Tövében feltehetőleg az ie. **ūd-*, **ūdh-* 'tőgy' rejlik, amelynek 'halom' jelentése is fejlődhetett. Vö. fr. *mamelon* 'mellbimbó; kerek domb'. — A m. R. *Utinum* [1757: Bertalanffi: Vil. 389] a latinból származik. (Battisti—Alessio: DizEtIt. 5: 3942 *udinése* a.; Giovanni Frau: Studi Linguistici Friulani 1: 307; Pokorny: IndEtWb. 1: 347; DizEncIt. 12: 481; Skok: EtRj. 1: 537 *Fūrlān* a.)

Urartu l. *Ararát* a.

Vltava l. *Moldva* a.

Vaszjugan 'az Ob mellékfolyója' [1934: Á. T. I. Kiszatlasz 22. sz. térkép]. Az or. *Васюган* átvétele. Ennek forrása az oszttj. Ko. *was-jō, an*), (*-jōyan*), amely tkp. 'keskeny folyócská'-t jelent. Az oszttj. Ko. *was* a m. *vézna* tövével egyeztethető; a *jō, an* — *jōyan* töve etimológiailag ugyanaz, mint a *Berettyó*-ban, *Hejő*-ben, *Sajó*-ban szereplő m. R. *jó* 'folyó'. (Vasmer: RussEtWb. 1: 172; Steinitz: SzLNK. 2: 9; Nikonov: KrTopSl. 76; Staszewski: SlowGeogr.³ 467; Radomski: OstjOrtsn. 171, 186.)

Velence¹ 'város Észak-Olaszországban' [1519 k.: *venőczeben* gr.: DebrK. 17]. Vö. lat. *Venetia* > ol. *Venezia*. A város az 5. sz.-ban keletkezett úgy, hogy a hunok támadása elől a *Veneti* nép egy része az Adriai-tenger partmenti szigeteire menekült. A *Veneti* nép-név tövéhez vö. óír *fine* 'rokonság', ófn. *wini* 'barát'. — A magyarban *Venőce* > *Venece* > *Venence* > *Velence* fejlődés ment végbe. (Egli² 967 *Venezia* a.; Melich: MNy. 2: 212; Krahe: ABGN. 102, III. 1: 113.)

Velence² 'község Fejér megyében' [1516: „*Welence* al. nom. *Venecia*”: Csánki 3: 315]. Etimológiailag azonos az észak-olaszországi *Velencé¹*-vel. A Fejér megyei község első telepesei, névadó lakói velencei olaszok lehettek, akik e nevet magukkal hozták. Antonio Bonfini (1425 k.—1502) a helységnévnek latinos—olaszos alakját használta: 1486 u./?: „*Inter Albam et Budam Venetia est oppidum*” [= Székesfehérvár és Buda között Velence városa van] (Csánki 3: 315). (Melich: HonfMg. 183; Gáldi: NNK. 3/2: 362.)

Velencei-tó [1816: „a Pátkai és *Velencei tó*knban” gr.: Hübner: Lex. 2: 227 *Fejér Vármegye* a., de l. 1786: *Welence*: Korabinsky 823 és 1799: *Velence*: Vályi 3: 617 is].

A tó arról a községről kapta nevét, amely északkeleti partján fekszik. Nem helytálló az a vélekedés, hogy *Velence* eredetileg a tavat jelölte, valamint az, hogy a tulajdonnévben a m. R. *velence* 'széljelző zászló, szélkakas' köznévről rejlik. (A m. R. *velence*-hez l. Knieszsa: SzlJsz. 778.) — A tó neve a középkorban *Fertő* [1193: OklSz.] volt. Ehhez l. *Fertő* szócikkét. (Ortvay: Vízr. 1: 306 *Ferteu* a.; Mikos: MNy. 31: 247; Holényi: Vel. 103 *Velence* a.)

Volgográd [1961: l. ÚjMLex. 6: 712]. Az or. *Волгоград* (tkp. 'Volga menti város' átvétele. Ezt 1961-ben alkották meg az 1925 óta használt *Сталинград* (tkp. 'Sztálinváros') helyett. [Magyar adataként l.: 1934: *Sztalingrad*: Á. T. I. Kiszatlasz 21. sz. térkép.] A város eredeti neve *Царюбин*. [Magyar adataként l. 1817: Hübner: Lex. 5: 461 *Zarizyn* a.] Ez minden bizonnyal a város földrajzi helyzetére utal: ott épült, ahol a *Царюва* nevű folyó a Volgába ömlik. A folyónév a török nyelvekből magyarázható; vö. tat. *sarı su* 'sárga víz'. Egy keleti forrás *Sarıçin* 'Caricin' adata azonban olyan értelmezést is lehetővé tesz, amely szerint a városnévben szereplő *sarı* melléknévhez *-çin* kicsinyítő képző járult. Az orosz nyelvérzék a folyó- és városnevet a *царюва* 'cárnó' köznévvvel kapcsolta össze. (Németh: HonfKial. 212; SzovjEncikl. 40: 426 *Сталинград* a.; Vasmer: RussEtWb. 3: 283 *царюва* a.; Gomboz: NytudÉrt. 24. sz. 23; Nikonov: KrTopSl. 88; Staszewski: SlowGeogr.³ 489.)

Rövidítések

A TESz. I. és II. kötetében használt rövidítések itt nincsenek feloldva

- AmPIN. = Stewart, George R.: American Place-Names. A Concise and Selective Dictionary for the Continental United States of America. New York, 1970.
- Á. T. I. Kiszatlasz = Á. T. I. [= Állami Térképészeti Intézet] Kiszatlasz. Budapest. [1934]
- Bach-Eml. = Namenforschung. Festschrift für Adolf Bach zum 75. Geburtstag am 31. Januar 1965. Heidelberg, 1965.
- Bélay: Már. = Bélay Vilmos: Máramaros megye társadalma és nemzetiségei. A megye betelepülésétől a XVIII. század elejéig. Budapest, 1943.
- Bertalanffi: Vil. = Bertalanffi Pál: Világnak Két rend-béli rövid isméréte. [. . .] Nagy Szombatban, 1757.
- Bükk útikalauz = Bükk útikalauz. Szerkesztette Dely Károly. Budapest, 1970.
- Constantinescu: DOR. = Constantinescu, N. A.: Dicționar onomastic romănesc. București, 1963.
- Dauzat—Rostaing = Dauzat, A.—Rostaing, Ch.: Dictionnaire étymologique des noms de lieux en France. Paris, 1963.
- DicțTur. = Constantinescu, I.: România de la A la Z. Dicționar turistic. București, 1970.
- DizEncIt. = Dizionario enciclopedico italiano. I—XII. Roma, 1955—1961.
- Egli² = Egli, J. J.: Nomina geographica. Sprach- und Sacherklärung von 42 000 geographischen Namen aller Erdräume. Zweite, vermehrte und verbesserte Auflage. Leipzig, 1893.
- Erdey—Hubay—Vigyázó: Bükk = Erdey Gyula—Hubay József—Vigyázó János: Bükk. Budapest, 1932.
- Erdey—Vigyázó: Lillafüred = Erdey Gyula—Vigyázó János: Lillafüred. Budapest, 1932.
- Etim. 1968. = Этимология 1968. Москва, 1971.
- Gudde: California = Gudde, Erwin G.: California Place Names. A Geographical Dictionary. Berkeley—Los Angeles, 1949.
- Györffy: MÁlEr. = Györffy György: Tanulmányok a magyar állam eredetéről. A nemzetiségtől a vármegyéig, a törzstől az országig. Kurszán és Kurszán vára. Budapest, 1959.
- Györffy: MEIHonf. = Györffy György: A magyarok elődeiről és a honfoglalásról. Kortársak és krónikások híradásai. Budapest, 1958.

- Hátsek: MegyTérk. = Hátsek Ignác: A magyar szent korona országainak megyei térképei. Budapest, 1880.
- HidrK. = Hidrológiai Közlöny. Folyóirat. Budapest. I. (1921) —.
- Hnt. = Magyarország helységnevtára. (Az évszám mutatja, melyik munkáról van szó.)
- Höring: GNP. = Höring, Emil: Die geographischen Namen des antiken Pannoniens. Heidelberg, 1950. (Disszertáció.)
- Hübschmann: AarmOn. = Hübschmann, H.: Die altarmenischen Ortsnamen. Mit Beiträgen zur historischen Topographie Armeniens und einer Karte. Straßburg, 1904.
- IGN. = Изучение географических названий. Москва, 1966 (Вопросы географии. Сборник 70.)
- IntDictBible. = The Interpreter's Dictionary of the Bible. An Illustrated Encyclopedia. I—IV. New York—Nashville, 1962.
- Jordan: TopRom. = Jordan, Iorgu: Toponimia romínească. Bucureşti, 1963.
- Iványi: BácsBodr. = Iványi István: Bács-Bodrog vármegye földrajzi és történelmi helynévtára. I—V. Szabadka. I.^o: 1909. [Első kiadásban: 1889.] II.: 1895. III.: 1906. IV.: 1906. V.: 1907.
- Jelkules = Jelkules a topografiai térképek számára. 8 melléklettel. Budapest, 1930.
- Kettunen: EO. = Kettunen, Lauri: Etymologische Untersuchung über estnische Ortsnamen. Helsinki, 1955.
- Korabinsky = Korabinsky, Johann Matthias: Geographisch-Historisches und Produkten Lexikon von Ungarn. Preßburg, 1786.
- Krahe: ABGN. = Krahe, Hans: Die alten balkanillyrischen geographischen Namen. Auf Grund von Autoren und Inschriften. Heidelberg, 1925.
- Krahe: Ill. = Krahe, Hans: Die Sprache der Illyrier. I—II. Wiesbaden, 1955—1964.
- Krahe: UÄFl. = Krahe, Hans: Unsere ältesten Flußnamen. Wiesbaden, 1964.
- Lytkin—Guljajev: EtSlKomi. = Лыткин, В. И.—Гуляев, Е. С.: Краткий этимологический словарь коми языка. Москва, 1970.
- Moravcsik: BevBiz. = Moravcsik Gyula: Bevezetés a bizantinológiába. Budapest, 1966.
- Names = Names. Folyóirat. Berkeley—Los Angeles [később: Orinda, California. Berkeley, California. Youngstown, Ohio. Potsdam, New York]. I (1953) —.
- Nelson: JapEnglDict. = Nelson, Andrew Nathaniel: The Modern Reader's Japanese—English Dictionary. Revised edition. Tokio, 1969.
- NNK. 3 = Troisième Congrès International de Toponymie et d'Anthroponymie. Bruxelles, 15—19 juillet 1949. I—III. Louvain, 1951. (A III. Nemzetközi Névtudományi Kongresszus anyaga.)
- NNK. 5 = Cinquième Congrès International de Toponymie et d'Anthroponymie. Salamanca, 12—15. avril 1955. Actes et Mémoires. I—II. Salamanca, 1958. (Az V. Nemzetközi Névtudományi Kongresszus anyaga.)
- NNK. 6 = VI. Internationaler Kongress für Namenforschung. München: 24.—28. August 1958. Kongressberichte. I—III. München, 1960—1961. (A VI. Nemzetközi Névtudományi Kongresszus anyaga.)
- NNK. 8 = Proceedings of the Eight International Congress of Onomastic Sciences. The Hague—Paris, 1966. (A VIII. Nemzetközi Névtudományi Kongresszus anyaga.)
- NNK. 10 = 10. Internationaler Kongress für Namenforschung. Wien 8.—13. IX. 1969. Abhandlungen. I—II. Wien, 1969. (A X. Nemzetközi Névtudományi Kongresszus anyaga.)
- OJ. = Onomastica Jugoslavica. Folyóirat. Ljubjana. I (1969) —.
- Onoma = Onoma. Folyóirat. Louvain. I (1950) —.
- Onomastica = Onomastica. Folyóirat. Wrocław—Warszawa—Kraków. I (1955) —.
- OP. = Onomastické práce. Sorozat. Praha. 1. sz. (1966) —. [A sorozat első kötetén a „Svazek 1” nincs feltüntetve.]

- Ortvay: Vízr. = Ortvay Tivadar: Magyarország régi vízrajza a XIII-ik század végeig. I–II. Budapest, 1882.
- Pesty: MoHn. = Pesty Frigyes: Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben. I. Budapest, 1888.
- Petrovici: StDialTop. = Petrovici, Emil: Studii de dialectologie și toponimie. București, 1970
- Profous = Profous, Antonín: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. I–V. Praha, 1947–1960. [A IV. kötet társszerzője Jan Svoboda. Az V. kötetet Jan Svoboda és Vladimír Šmilauer írta.]
- PUOK. = Повідомлення Української ономастичної комісії. Folyóirat. Київ. I (1966). —
- Radomski: OstjOrtsn. = Radomski geb. Brachwitz, Rosemarie: Ostjakische Ortsnamen. Kiel, 1969. (Disszertáció.)
- RIO. = Revue Internationale d'Onomastique. Folyóirat. Paris. I (1949) —
- RS. = Rocznik Slawistyczny. Folyóirat. Kraków [később: Wrocław—Warszawa—Kraków, majd: Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk]. I (1908)—
- Schwarz: ONGesch. = Schwarz, Ernst: Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle. München—Berlin, 1931.
- Skok: EtRj. = Skok, Petar: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. I—Zagreb, 1971—.
- SomLevÉvk. = Levéltári Évkönyv. I—Somogy megye múltjából. Kaposvár. 1970—
- Staszewski: SłowGeogr.³ = Staszewski, Józef: Mały słownik. Pochodzenie i znaczenie nazw geograficznych. Wydanie trzecie. Warszawa, 1968.
- Stewart³ = Stewart, George R.: Names on the Land. A Historical Account of Place-Naming in the United States. Third edition. Boston, 1967.
- Sturmfels—Bischof³ = Sturmfels, Wilhelm—Bischof, Heinz: Unsere Ortsnamen im ABC erklärt nach Herkunft und Bedeutung. Dritte, verbesserte und stark erweiterte Auflage. Bonn, 1961.
- Szabó T. A.: VálTan. = Szabó T. Attila: Válogatott tanulmányok, cikkek. I—III. Bukarest, 1970—1972.
- Szepsi Csombor = Szepsi Csombor Márton összes művei. Budapest, 1968.
- SzlNK. 2 = Slawische Namenforschung. Vorträge auf der II. Arbeitskonferenz der Onomastischen Kommission beim Internationalen Slawistenkomitee in Berlin vom 17. bis 20. Oktober 1961. Berlin, 1963. (A II. Szláv Névtudományi Konferencia anyaga.)
- Thirring: BpKörny. = Thirring Gusztáv: Budapest környéke. Gyakorlati kalauz kirándulók, turisták és a természet kedvelői részére. Budapest, 1900.
- Umlauf: ÖU. = Umlauf, Friedrich: Geographisches Namenbuch von Österreich—Ungarn. Eine Erklärung von Länder-, Völker-, Gau-, Berg-, Fluß- und Ortsnamen. Wien, 1886.
- Vályi = Vályi András: Magyar országnak leírása. [. . .] I—III. Budán, 1796—1798.
- VásTan. = Vásárhelyi tanulmányok. Hódmezővásárhely, 1970.
- VeszprHtLex. = Ila Bálint—Kovacsics József: Veszprém megye helytörténeti lexikona. Budapest, 1964. [A helynevek magyarázatai Mikešy Sándortól valók. L. VeszprHtLex. 20.]
- Wimmer³ = Wimmer, Otto: Handbuch der Namen und Heiligen. Mit einer Geschichte des christlichen Kalenders. Dritte, vermehrte und verbesserte Auflage. Innsbruck—Wien—München, 1966.
- ZakarpObl. = Історія міст і сіл Української РСР. Закарпатська область. Київ, 1969.
- ZMK. = Zpravodaj Místopisné komise ČSAV. Folyóirat. Praha. I (1960)—1972. december 6.